

Bible a převtělování

Konrad M. Paul Rudnicki

Existuje pro člověka něco jako posmrtná existence? Někteří dnešní křesťané soudí, že nejen myšlenka nového vtělování, ale i myšlenka na jakoukoli posmrtnou existenci člověka protirečí biblickému podání. Odvolávají se na knihu Kazatel, také se jí říká Kóhelet, a tam čtou: „...*úděl lidských synů je týž jako úděl tygra; mají jednostejný osud. Jako tento i oni umírají, mají téhož ducha. Člověk nemá přednost před zvířaty. Neboť všichni spějí na totéž místo; všichni pošli z prachu a obrátí se znovu v prach.*“ (Kaz 3,19–20). Ano, v této knize najdeme i jiná podivuhodná tvrzení. Například: „*Není člověku nic lepšího, než jíst a pít a pomět se při svém pachtění.*“ (2,24) „...*pro člověka není pod sluncem nic lepšího, než jíst, pít a radovat se.*“ (8,15) „*Neboť vše potká týž úděl — spravedlivého i bezbožného, dobrého i zlého, čistého i nečistého, obětujícího i neobětujícího, dobrého i hříšníka... to je zlé na všem, co se pod sluncem děje... Živí totiž vědí, že zemřou, mrtví nevědí zhola nic, nemají také žádnou odměnu.*“ A tak dále v podobném smyslu (9,2–10). Takovýmto názorům, jež zjevně neladí s Novým zákonem, ale vlastně ani se Starým zákonem, můžeme rozumět právě jen v kontextu celé knihy Kazatel. Její autor totiž na počátku říká: „*Já, Kazatel, jsem byl králem nad Izraelem v Jeruzalémě. Předsevzal jsem si, že moudře propátrám a prozkoumám vše, co se pod nebem děje; onu úmornou lopotu, již Bůh uložil lidským synům, aby se lopotili.*“ (1,12–13). I v dalších verších předmluvy (1,1–18) zřetelně stanoví, že zde vše analyzuje a zkoumá pouze lidskou moudrostí, lidským intelektem. Závěr jeho bádání zní: „*Vše je marnost.*“ (12,8). Ale i autor ví, že intelekt zde není nejvyšší instancí. Proto končí kniha varováním před „*knižní moudrostí*“ a výzvou: „*Boha se boj a jeho přikázání zachovávej, vždyť... (přes to, co nám dokáže sdělit samotný intelekt)...Bůh postaví před soud veškeré dílo, i vše, co je utajeno, ať dobré či zlé.*“ (12,9–14).

Jen ten, kdo nebere v úvahu začátek a konec této knihy, může tvrdit, že svědčí proti posmrtné existenci. Jak tedy ale máme tento posmrtný život ve světle Bible chápat? Nechme nyní stranou známé verše, jež se týkají styků živých s mrtvými, jako 1 Sam 28,7–20; Lk 16,19–31; či Lk 23,39–43, a věnujme se problému opakovaného vtělení.

Trpí děti za hříchy rodičů?

Mezi Božími přikázáními, jak jsou v 2. knize Mojžíšově (Ex 20,5–6, nebo také v Dt 5,9–10), stojí také: „...*Já, Pán, tvůj Bůh, jsem žárlivý Bůh. Stíhám viny otců až do třetího a čtvrtého pokolení na dětech těch, kdo mě nenávidí, ale milosrdenství prokazují až do tisícího pokolení na dětech těch, kteří mě milují a má přikázání zachovávají.*“ Z toho plyne, že se děti hříšníků až do čtvrtého pokolení budou těšit menší Boží milosti. Máme tomu rozumět tak, že budou potrestány za přestoupení otců? Ale v téže páté knize Mojžíšově čteme: „*Nebudou usmrcováni otcové za syny, ani synové nebudou usmrcováni za otce; každý zemře za svůj vlastní hřích.*“ (Dt 24,16). Ještě zřetelněji je totéž vyjádřeno u Ezechiela v delším úseku (18,1–20), jenž ústí do věty: „*Neponese syn vinu otcovu, ani neponese otec vinu synovu.*“

Jevící se rozpor vyřešíme jen tehdy, přijmeme-li myšlenku reinkarnace: Rodičům nežijícím podle spravedlnosti se rodí děti s těžkou karmou. Ty však netrpí za prohřešky svých rodičů, ale za vlastní prohřešky, které spáchaly v předcházejících životech. Jejich vlastní karma si toho žádá, aby se narodili rodičům, u nichž mohou nést takový osud.

Může člověk hřešit v mateřském lůně?

Když potkali Kristovi učedníci slepce od narození, zeptali se svého mistra: „*Mistře, kdo zhřešil — tenhleten, nebo jeho rodiče, že se narodil slepý?*“ (Jan 9,2). Samozřejmě nemohl ten slepec od narození zhřešit v mateřském lůně, ale jen v předcházejících vtěleních. Kristus se nestaví proti otázce, zda někdo může zhřešit před narozením, neříká, že je nesmyslná, ale vysvětluje, jak je tomu v onom konkrétním případě. Příhoda ukazuje, že mezi Kristem a jeho učedníky se hovořilo o myšlence reinkarnace.

Je to jen písarská chyba?

Ještě zřetelnější výrok o reinkarnaci nacházíme v knize Sirachovcově, kde čteme „*Běda vám, bezbožní, kteří opouštíte Zákon Nejvyššího Boha. Když se zrodíte, narodíte se jako prokletí, a když zemřete, vašim údělem bude prokletí.*“ (Sir 41,8–9). Tak znějí tato slova správně přeložena. Většina církevních překladatelů byla ale přesvědčena, že se člověk může narodit jen jednou, takže usuzovali na porušení textu opisovačem a celý verš formulovali při překladu velmi volně. Luther například překládá: „*Běda vám, bezbožní, kteří opouštíte Zákon Nejvyššího! V životě i ve smrti jste prokleti.*“ Knihu Sirachovcovu známe ze Septuaginty, předkřesťanského kánonu svatých písem alexandrijských Židů a je tedy dochovaná pouze v řeckém překladu. Proto ji také protestanti řadí k takzvaným biblickým apokryfům, to jest biblickým spisům druhého řádu. Odtud snad tedy pramení i zde doložené volné nakládání s texty při překladu. Římská církev však spolu s Ortodoxní církví sdílí mínění, že Septuaginta je směrodatným textem Bible. Přesto jsou v mnohých katolických překladech slova natolik zpřeházena, že se z nich nedá nic vyčíst o budoucím zrození bezbožných. Starý latinský překlad, Vulgata, zůstává původnímu textu blíže.

Nenarodit se

Čin Jidáše Iškariotského je strašný. Vládne přesvědčení, že jeho posmrtný úděl musí být velice těžký. Ale co o tom praví sám Kristus? „*Běda člověku, který Syna člověka zrazuje! Tomu člověku by bylo lépe, kdyby se nebyl narodil.*“ (Mt 26,24). Ten, pro koho existuje jen jediné lidské zrození, se musí zeptat, proč se zde používá právě toto přirovnání. Je osud nenarozených dětí tak strašný? O kom se zde vlastně mluví? O těch, kteří umrou v podobě zárodku, nebo o těch, kteří vůbec nevzniknou? Ani v jednom případě nedává přirovnání osudu Jidáše k osudu nenarozených dětí moc smysl. Pravý význam onoho výroku se ale vynoří, pokud si uvědomíme, že každé vtělení je člověku vpravdě poklad, neboť mu poskytuje nezměrné možnosti. I ten, kdo nepracuje vědomě na svém vývoji, se vyvíjí. Jidáš oproti tomu více ztratil nežli získal. Bilance jeho vtělení vyzněla záporně. To je hrozné. Lépe by mu bylo, kdyby se tentokráte nebyl narodil...

Eliáš a Jan Křtitel

Janovo evangelium nám podává zprávu o tom, jak se poslové ptali Jana Křtitele, zda je Eliáš: „*Jsi ty Eliáš? A on jim řekl: Nejsem.*“ (Jan 1,21). Ovšem u Matouše čteme, že Ježíš Kristus právě o tomto Janovi prohlašuje: „*...chcete-li to přijmout, on je Eliáš, který má přijít. Kdo má uši, slyš.*“ (Mt 11,14–45). Opět rozpor? Jenom pokud bychom věřili, že si člověk ve svých rozličných vtěleních zachovává vědomí vlastní osoby! Takový Jan Novák nikdy nebude ve svém dalším vtělení zase Janem Novákem. Jeho tělo, jeho pohlaví, jeho zvyky i názory na svět, jeho schopnosti budou úplně jiné. Poslům, kteří si asi mysleli, že Eliáš přebývá někde v nebesích v té podobě a formě, jakou měl kdysi za časů krále Achaba, a nyní se v nezměněné

podobě opět zjeví, bylo nutno říci, že tyto vnější schrány jsou u Jana jiné než u Eliáše. Kdo však „*má uši*“, porozumí, že i v jiných schránách sídlí totéž Eliášovo Já.

Musí všichni křesťané přijímat myšlenku reinkarnace?

Všimněme si ještě, že zde Kristus říká „*...chcete-li to přijmout...*“. Myšlenka reinkarnace není nejdůležitější částí Kristova učení. V zemích, kde v Kristově době byla myšlenka reinkarnace všeobecně přijímána, způsobovala často u lidí vnitřní pohodlnost a zvrhávala se v pomýšlení: „*Vše se opakuje. Mám ještě čas. Až v některém příštím životě se pokusím pokročit dále.*“ Kristus i spisy Starého zákona, jež jeho příchod připravovaly, chtějí vyzdvihnout něco jiného: Každé vtělení je jiné. To, čeho můžeš dosáhnout nyní, nebudeš moci dosáhnout příště. Reinkarnace je elementární skutečnost. Důležitější je vědět, že každé vtělení je svým způsobem jedinečné. Jen tomu, kdo „*má uši*“, kdo je to schopen přijmout, se má dostat správné reinkarnační nauky. To vysvětluje, proč Bible sice hovoří o reinkarnaci, proč zůstávají některé její verše bez této koncepce nesrozumitelné nebo rozporné, ale přesto tato nauka není nikde v židovských ani křesťanských svatých písmech nijak zdůrazněna.

Křesťanovi, tedy člověku, jenž uznává Krista za svého Mistra, je lépe, pokud uvěří spíše ve výlučnost a jedinečnost každého lidského života, nežli jen přijímá reinkarnaci. Avšak tomu, kdo chce uchopit život dnešním vědomím a sebe-vědomím člověka, zůstane mnohé nevyjasněno, pokud neuzná obojí.

Článek BIBEL UND WIEDERVERKÖRPERUNG

z časopisu Die Christengemeinschaft, roč. 1995, č. 11, str. 515–518.

Z němčiny přeložil Václav Ondráček.